1. భారతదేశం ఆర్థిక వృద్ధికి విదేశీ మూలధనంపై ఆధారపడటం స్థిరమైనదని మీరు భావిస్తున్నారా? ఉదాహరణలతో మీ సమాధానాన్ని సమర్థించండి.

దేశీ మూలధన ప్రవాహాలు అంటే పెట్టుబడి, వాణిజ్యం లేదా వ్యాపార కార్యకలాపాల కోసం దేశాల మధ్య డబ్బు కదలికను సూచిస్తాయి. ఈ ప్రవాహాలు ఆర్థిక పెట్టుబడులు లేదా ఆర్థిక లావాదేవీల రూపంలో దేశాల మధ్య మూలధనం ఎలా మార్పిడి అవుతుందో తెలియజేస్తాయి. 2025 ఆర్థిక సంవత్సరంలో స్థూల ప్రత్యక్ష విదేశీ పెట్టుబడి (FDI) ప్రవాహాలు పునరుద్ధరణ కనబరిచాయి. 2024 ఆర్థిక సంవత్సరంలోని మొదటి ఎనిమిది నెలల్లో USD 47.2 బిలియన్ల నుంచి 2025లో అదే కాలంలో USD 55.6 బిలియన్లకు పెరిగి, సంవత్సరానికోదీ 17.9 శాతం వృద్ధి నమోదు చేసుకున్నాయని సర్వే పేర్కొంది.

భారతదేశం ఆర్థిక వృద్ధి కోసం విదేశీ మూలధనంపై ఆధారపడటం అనేది ప్రయోజనాలు మరియు సంభావ్య నష్టాలతో కూడిన సంక్లిష్టమైన చిత్రాన్ని అందిస్తుంది. ముఖ్యంగా 1991లో ఆర్థిక సరళీకరణ తర్వాత దాని ఆర్థిక వృద్ధికి ఇది గణనీయమైన చోదక శక్తిగా ఉంది. విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడి (FDI) భారతదేశ ఆర్థిక దృశ్యాన్ని రూపొందించడంలో పరివర్తనాత్మక పాత్ర పోషించింది, మూలధన ప్రవాహాలు, సాంకేతిక బదిలీ మరియు ఉద్యోగ సృష్టికి దోహదపడింది.

ఆర్థిక వృద్ధికి విదేశీ మూలధనం విశ్వసనీయత

1. పెట్టుబడి మరియు మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధిని ప్రోత్సహిస్తుంది:

- భారతదేశం వంటి అభివృద్ధి చెందుతున్న ఆర్థిక వ్యవస్థలలో పెట్టుబడి అంతరాన్ని పూరించగల విదేశీ మూలధనం, ముఖ్యంగా విదేశీ ప్రత్యక్ష పెట్టుబడి (FDI) మరియు విదేశీ పోర్ట్‌ఫోలియో పెట్టుబడి (FPI) వంటివి.
- **ఉదాహరణ:**2022-23 ఆర్థిక సంవత్సరంలో భారతదేశానికి $49.3 బిలియన్ల FDI రాకపోకలు వచ్చాయి, ఇది మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి మరియు ఉద్యోగ సృష్టికి దోహదపడింది.
- టెలికమ్యూనికేషన్స్, ఐటీ, పునరుత్పాదక ఇంధనం వంటి రంగాలు విదేశీ మూలధనం నుండి గణనీయంగా లాభపడ్డాయి.

2. సాంకేతిక బదిలీ మరియు నైపుణ్య అభివృద్ధి:

- FDI తరచుగా అధునాతన సాంకేతికత మరియు నిర్వహణ నైపుణ్యాన్ని తెస్తుంది, ఇది ఉత్పాదకత మరియు ఆవిష్కరణలను పెంచుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** అమెజాన్, గూగుల్, టెస్లా వంటి ప్రపంచ కంపెనీలు భారతదేశంలోకి ప్రవేశించడం వల్ల ఐటీ, పునరుత్పాదక ఇంధన రంగాలలో సాంకేతిక బదిలీ, నైపుణ్యాభివృద్ధికి దారితీసింది.

3. ఫారెక్స్ నిల్వలను స్థిరీకరిస్తుంది:

- విదేశీ మూలధన ప్రవాహాలు తగినంత ఫారెక్స్ నిల్వలను నిర్వహించడానికి సహాయపడతాయి, ఇవి కరెన్సీని స్థిరీకరించడానికి మరియు బాహ్య బాధ్యతలను తీర్చడానికి కీలకమైనవి.
- **ఉదాహరణ:** 2024 డిసెంబర్ చివరి నాటికి భారతదేశ విదేశీ మారక ద్రవ్య నిల్వలు USD 640.3 బిలియన్ల వద్ద ఉన్నాయి.

4. విదేశీ మూలధనాన్ని ఆకర్షించడానికి ప్రభుత్వ పథకాలు:

- మేక్ ఇన్ ఇండియా, ప్రొడక్షన్ లింక్డ్ ఇన్సెంటివ్ (PLI), మరియు నేషనల్ ఇన్ఫ్రాస్ట్రక్చర్ పైప్‌లైన్ (NIP) వంటి పథకాలు విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించడమే లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి.
- **ఉదాహరణ:** PLI పథకం, దీని వ్యయం₹1.97 లక్షల కోట్లు ($26 బిలియన్లు), ఎలక్ట్రానిక్స్, ఫార్మాస్యూటికల్స్ మరియు ఆటోమొబైల్స్ వంటి రంగాలలో గణనీయమైన విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించింది.

విదేశీ మూలధనంపై అతిగా ఆధారపడటం యొక్క స్థిరత్వం లేకపోవడం

1. విదేశీ పోర్ట్‌ఫోలియో పెట్టుబడి (FPI) అస్థిరత:

- FPIలు చాలా అస్థిరమైనవి మరియు ప్రపంచ ఆర్థిక సంక్షోభాలు లేదా భౌగోళిక రాజకీయ ఉద్రిక్తతల సమయంలో ఆర్థిక అస్థిరతకు దారితీయవచ్చు.
- ఉదాహరణ: డిపాజిటరీల వద్ద ఉన్న డేటా ప్రకారం, ఈ నెలలో ఇప్పటివరకు (ఫిబ్రవరి 21, 2025 వరకు) విదేశీ పోర్ట్‌ఫోలియో పెట్టుబడిదారులు (FPIలు) భారతీయ ఈక్విటీల నుండి రూ. 23,710 కోట్ల విలువైన షేర్లను ఆఫ్‌లోడ్ చేశారు.

2. రుణ సేవల భారం:

- ముఖ్యంగా రూపాయి విలువ తగ్గితే, విదేశీ రుణాలపై అధికంగా ఆధారపడటం వలన రుణ సేవల భారం పెరుగుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** జూన్ 2024 నాటికి భారతదేశ బాహ్య రుణం $682.3 బిలియన్లకు పెరిగింది, ఇది మార్చి 2024 కంటే 2 శాతం మరియు జూన్ 2023 కంటే 8.5 శాతం పెరిగిందని రిజర్వ్ బ్యాంక్ విడుదల చేసిన డేటా చూపిస్తుంది.

3. ఆర్థిక సార్వభౌమాధికారం కోల్పోవడం:

- విదేశీ పెట్టుబడిదారులు విధాన నిర్ణయాలను ప్రభావితం చేసే అవకాశం ఉన్నందున, విదేశీ మూలధనంపై అతిగా ఆధారపడటం కీలక రంగాలపై నియంత్రణ కోల్పోవడానికి దారితీస్తుంది.
- **ఉదాహరణ:** గతంలో, వోడాఫోన్ మరియు కైర్న్ ఎనర్జీ వంటి విదేశీ పెట్టుబడిదారులతో వివాదాలు ఆర్బిట్రేషన్ కేసులకు మరియు ప్రతిష్టకు ముప్పు కలిగించేవి.

4. కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD) పై ప్రభావం:

- విదేశీ మూలధనం CADకి ఆర్థిక సహాయం అందించగలిగినప్పటికీ, అధిక ఆధారపడటం వలన ఆర్థిక వ్యవస్థ ఆకస్మికంగా ఆగిపోతుంది లేదా మూలధన ప్రవాహాల తిరోగమనాలకు గురవుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** భారతదేశ కరెంట్ ఖాతా లోటు (CAD) Q2 FY24లో GDPలో 1.3% నుండి Q2 FY25లో GDPలో 1.2%కి తగ్గింది.

5. అసమాన ప్రాంతీయ అభివృద్ధి:

- విదేశీ మూలధనం అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలు మరియు రంగాలలోకి ప్రవహిస్తుంది, ఇది ప్రాంతీయ అసమానతలను పెంచుతుంది.
- **ఉదాహరణ:** మహారాష్ట్ర, కర్ణాటక, గుజరాత్ వంటి రాష్ట్రాలు అత్యధికంగా ఎఫ్‌డిఐలను పొందుతుండగా, బీహార్, ఒడిశా వంటి పేద రాష్ట్రాలు వెనుకబడి ఉన్నాయి.

దేశీయ చొరవలతో విదేశీ మూలధనాన్ని సమతుల్యం చేయడం

స్థిరమైన ఆర్థిక వృద్ధిని నిర్ధారించడానికి, దేశీయ పరిశ్రమలను బలోపేతం చేయడం మరియు స్వావలంబనను ప్రోత్సహించడం ద్వారా విదేశీ మూలధనంపై అతిగా ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడంపై భారతదేశం దృష్టి సారిస్తోంది:

- **ఆత్మనిర్భర్ భారత్ (స్వీయ-ఆధారిత భారతదేశం):** ఈ చొరవ దేశీయ తయారీని పెంచడం మరియు దిగుమతి ఆధారపడటాన్ని తగ్గించడం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది. ఉదాహరణకు, ఇండియన్ నేషనల్ స్పేస్ ప్రమోషన్ అండ్ ఆథరైజేషన్ సెంటర్ (IN-SPACe) అంతరిక్ష రంగంలో దిగుమతులపై ఆధారపడటాన్ని తగ్గించే లక్ష్యంతో, ప్రారంభ దశ అంతరిక్ష సాంకేతిక స్టార్టప్‌లకు మద్దతు ఇవ్వడానికి 5 బిలియన్ల నిధి.
- **మేక్ ఇన్ ఇండియా:** ఈ కార్యక్రమం దేశీయ మరియు విదేశీ కంపెనీలు భారతదేశంలో తమ ఉత్పత్తులను తయారు చేయడానికి ప్రోత్సహిస్తుంది. ఎగుమతుల్లో గణనీయమైన పెరుగుదలతో భారతదేశంలో ఆపిల్ తయారీ కార్యకలాపాల విస్తరణ ఈ చొరవ విజయానికి ఉదాహరణగా నిలుస్తుంది.
- **గ్రీన్ ఎకానమీ పెట్టుబడులు:** భారతదేశం స్థిరమైన ప్రాజెక్టులలో విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షిస్తోంది, పునరుత్పాదక శక్తి మరియు విద్యుత్ వాహనాలు వంటి రంగాలలో 2030 ఆర్థిక సంవత్సరం నాటికి $500 బిలియన్లకు పైగా అవకాశాలు ఉన్నాయి.

భారతదేశ ఆర్థికాభివృద్ధిలో విదేశీ మూలధనం కీలక పాత్ర పోషించినప్పటికీ, స్థిరమైన వృద్ధికి విదేశీ పెట్టుబడులను ఆకర్షించడంతో పాటు దేశీయ సామర్థ్యాలను బలోపేతం చేసే సమతుల్య విధానం చాలా అవసరం. ఆత్మనిర్భర్ భారత్ మరియు మేక్ ఇన్ ఇండియా వంటి కార్యక్రమాలు ఈ సమతుల్యతను సాధించే దిశగా అడుగులు, భారతదేశ వృద్ధి స్థితిస్థాపకంగా మరియు ప్రపంచ ఆర్థిక హెచ్చుతగ్గులకు తక్కువ అవకాశం ఉందని నిర్ధారిస్తుంది.

2. భారతదేశంలో వనరుల సమీకరణకు ఆర్థిక మార్కెట్లు మరియు సంస్థలు ఎలా దోహదపడతాయి? ఆర్థికాభివృద్ధిలో వాటి పాత్రను విశ్లేషించండి.

భారతదేశంలో వనరులను సమీకరించడంలో, పొదుపులను ఉత్పాదక పెట్టుబడులుగా మార్చడంలో మరియు తద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధిని నడిపించడంలో ఆర్థిక మార్కెట్లు మరియు సంస్థలు కీలకమైనవి. అవి పొదుపుదారులు మరియు రుణగ్రహీతల మధ్య మధ్యవర్తులుగా పనిచేస్తాయి, వివిధ రంగాలలో ఆర్థిక వనరుల సమర్థవంతమైన కేటాయింపును నిర్ధారిస్తాయి.

వనరుల సమీకరణకు ఆర్థిక మార్కెట్ల సహకారం

- **ప్రాథమిక మార్కెట్ సహకారాలు:** ప్రాథమిక మార్కెట్ కొత్త సెక్యూరిటీల జారీని సులభతరం చేస్తుంది, దీనివల్ల కార్పొరేషన్లు మరియు ప్రభుత్వాలు కొత్త మూలధనాన్ని సేకరించడానికి వీలు కల్పిస్తుంది. ఇది ప్రారంభ పబ్లిక్ ఆఫరింగ్స్ (IPOలు) మరియు హక్కుల జారీలు వంటి సాధనాల ద్వారా సాధించబడుతుంది.
- **ప్రజా మరియు హక్కుల సమస్యలు:** 2023 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, భారతదేశం వనరుల సమీకరణను చూసింది. ఇది దాదాపుగా తగ్గినప్పటికీ, ఇది గణనీయమైన మూలధన నిర్మాణానికి మద్దతు ఇచ్చే మార్కెట్ సామర్థ్యాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.
- **రంగాల భాగస్వామ్యం:** చిన్న మరియు మధ్య తరహా పరిశ్రమల (SME) వేదిక వనరుల సమీకరణలో కీలక పాత్ర పోషించింది. ఉదాహరణకు, 2015-16 సంవత్సరంలో 50 ఇష్యూల ద్వారా ₹379 కోట్లు సమీకరించబడాయి, ఇది చిన్న పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించడంలో ఈ వేదిక పాత్రను ప్రతిబింబిస్తుంది.

ద్వితీయ మార్కెట్ సహకారాలు

సెకండరీ మార్కెట్ ప్రస్తుత సెక్యూరిటీల ట్రేడింగ్‌కు ఒక వేదికను అందిస్తుంది, లిక్విడిటీని అందిస్తుంది మరియు ధరల ఆవిష్కరణకు వీలు కల్పిస్తుంది. శక్తివంతమైన సెకండరీ మార్కెట్ పెట్టుబడిదారుల విశ్వాసాన్ని పెంచుతుంది, మరింత భాగస్వామ్యం మరియు పెట్టుబడిని ప్రోత్సహిస్తుంది.

- **మార్కెట్ క్యాపిటలైజేషన్ వృద్ధి:** భారతదేశ స్టాక్ మార్కెట్ క్యాపిటలైజేషన్ గణనీయమైన వృద్ధిని సాధించింది, పెరుగుతున్న IPO కార్యకలాపాలు మరియు వివిధ రకాల కంపెనీలు ప్రజా నిధులను యాక్సెస్ చేస్తున్నాయి. ఈ విస్తరణ మార్కెట్ పరిపక్వతను మరియు వనరుల సమీకరణలో దాని పాత్రను ప్రతిబింబిస్తుంది.

మ్యూచువల్ ఫండ్స్ మరియు రిటైల్ భాగస్వామ్యం

మ్యూచువల్ ఫండ్లు వ్యక్తిగత పెట్టుబడిదారుల నుండి వనరులను సమీకరిస్తాయి, వాటిని వివిధ సెక్యూరిటీలలోకి మళ్ళిస్తాయి మరియు తద్వారా విస్తృత మార్కెట్ భాగస్వామ్యాన్ని సులభతరం చేస్తాయి.

- **నికర వనరుల సమీకరణ:** 2022 ఆర్థిక సంవత్సరంలో, భారతదేశంలో మ్యూచువల్ ఫండ్ల ద్వారా వనరుల సమీకరణ నికర విలువ₹2.54 ట్రిలియన్లు, ఇది 2020 ఆర్థిక సంవత్సరం తర్వాత అత్యధికం.
- **క్రమబద్ధమైన పెట్టుబడి ప్రణాళికలు (SIPలు):** ఈక్విటీ మార్కెట్ పరిధిని మరింతగా పెంచుకోవడానికి, సెక్యూరిటీస్ అండ్ ఎక్స్ఛేంజ్ బోర్డ్ ఆఫ్ ఇండియా (SEBI) ఫండ్ హౌస్‌లను నెలవారీ పెట్టుబడులతో SIPలను అందించమని ప్రోత్సహించింది. ఈ చొరవ చిన్న పట్టణాల నుండి పెట్టుబడిదారులను ఆకర్షించడం, ఆర్థిక చేరికను ప్రోత్సహించడం మరియు వనరుల సమీకరణను పెంచడం లక్ష్యంగా పెట్టుకుంది.

వనరుల సమీకరణకు ఆర్థిక సంస్థల సహకారం

భారతదేశంలోని ఆర్థిక సంస్థలు వనరులను సమీకరించడంలో, పొదుపుదారుల నుండి రుణగ్రహీతలకు నిధులను మళ్లించడంలో మరియు తద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధిని సులభతరం చేయడంలో కీలకమైనవి. బ్యాంకింగ్, బీమా మరియు మూలధన మార్కెట్లతో సహా వివిధ రంగాలలో వాటి సహకారాలు విస్తరించి ఉన్నాయి.

బ్యాంకింగ్ రంగం

బ్యాంకులు డిపాజిట్లను స్వీకరించడం మరియు క్రెడిట్‌ను అందించడం ద్వారా ప్రాథమిక ఆర్థిక మధ్యవర్తులుగా పనిచేస్తాయి. ఈ ప్రక్రియ ప్రజా పొదుపు భద్రతను నిర్ధారించడమే కాకుండా రుణాలను అందించడం ద్వారా ఆర్థిక కార్యకలాపాలను ప్రోత్సహిస్తుంది.

- **మౌలిక సదుపాయాల బాండ్లు:** ప్రస్తుత ఆర్థిక సంవత్సరంలో, దీర్ఘకాలిక ప్రాజెక్టులను మద్దతు ఇవ్వడానికి భారతీయ బ్యాంకులు ఇన్‌ఫ్రాస్ట్రక్చర్ బాండ్ల ద్వారా రికార్డు స్థాయి ₹892 బిలియన్లను సమీకరించాయి. అయితే, సరఫరా పెరగడం వల్ల పెట్టుబడిదారులు అధిక రాబడులను కోరుతున్నారు, ఇది బ్యాంకుల నిధుల వ్యయాన్ని పెంచుతోంది.
- **డిపాజిట్ సర్టిఫికెట్లు (CDలు):** ఆర్థిక సంవత్సరం చివరిలో, ముఖ్యంగా పండుగ కాలంలో పెరిగే రుణ డిమాండ్‌ను తీర్చడానికి, బ్యాంకులు CDs వంటి స్వల్పకాలిక పరికరాలపై ఎక్కువగా ఆధారపడుతున్నాయి. ఆగస్టు 2024 నాటికి CDs యొక్క బాకీ నిల్వ ₹5.15 ట్రిలియన్‌కు చేరుకుంది, ఇది స్వల్పకాలిక వనరుల సమీకరణలో వాటి ప్రాముఖ్యతను సూచిస్తుంది.
- **భీమా కంపెనీలు:** బీమా సంస్థలు పాలసీదారుల నుండి ప్రీమియంలను సేకరించి, వివిధ రంగాలలో పెట్టుబడి పెట్టగల గణనీయమైన నిధులను సృష్టిస్తాయి. ఈ పెట్టుబడులు దీర్ఘకాలిక ప్రాజెక్టులకు మద్దతు ఇస్తాయి మరియు ఆర్థిక వ్యవస్థకు ఆర్థిక స్థిరత్వాన్ని అందిస్తాయి.

ఆర్థికాభివృద్ధిలో ఆర్థిక మార్కెట్లు మరియు సంస్థల పాత్ర

ఆర్థిక మార్కెట్లు

భారతదేశంలోని ఆర్థిక మార్కెట్లు ఆర్థిక కార్యకలాపాలకు అవసరమైన మూలధనాన్ని సేకరించడానికి మరియు ద్రవ్యతను నిర్ధారించడానికి వేదికలుగా పనిచేస్తాయి.

- **మూలధన నిర్మాణం:** స్టాక్స్ మరియు బాండ్ల జారీని ప్రారంభించడం ద్వారా, ఆర్థిక మార్కెట్లు వ్యాపారాలకు విస్తరణ మరియు ఆవిష్కరణల కోసం నిధులను పొందేందుకు మార్గాలను అందిస్తాయి. ఈ మూలధన నిర్మాణ ప్రక్రియ ఆర్థిక అభివృద్ధికి చాలా ముఖ్యమైనది.
- **లిక్విడిటీ నిబంధన:** మార్కెట్లు పెట్టుబడిదారులకు సెక్యూరిటీలను కొనుగోలు చేయడానికి మరియు విక్రయించడానికి యంత్రాంగాలను అందిస్తాయి, ద్రవ్యతను నిర్ధారిస్తాయి మరియు పెట్టుబడిదారుల విశ్వాసాన్ని పెంపొందిస్తాయి. ద్రవ మార్కెట్ ఎక్కువ మంది పాల్గొనేవారిని ఆకర్షిస్తుంది, మూలధన లభ్యతను పెంచుతుంది.

ఆర్థిక సంస్థలు

బ్యాంకులు, బ్యాంకింగేతర ఆర్థిక సంస్థలు (NBFCలు), అభివృద్ధి ఆర్థిక సంస్థలు (DFIలు) వంటి ఆర్థిక సంస్థలు వనరుల సమీకరణలో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

- **క్రెడిట్ కేటాయింపు:** బ్యాంకులు మరియు NBFCలు రుణాలకు సంబంధించిన నష్టాలను అంచనా వేసి నిర్వహిస్తాయి, అధిక వృద్ధి సామర్థ్యం ఉన్న రంగాలకు నిధులను మళ్లిస్తాయి. ఈ క్రెడిట్ కేటాయింపు వ్యవస్థాపకత మరియు పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి మద్దతు ఇస్తుంది.
- **అభివృద్ధి ఆర్థికం:** ఆర్థికాభివృద్ధికి కీలకమైన ప్రాజెక్టులకు దీర్ఘకాలిక ఆర్థిక సహాయం అందించడంపై DFIలు దృష్టి సారిస్తాయి కానీ తక్షణ వాణిజ్య ఆసక్తిని ఆకర్షించకపోవచ్చు. అవి మౌలిక సదుపాయాలు మరియు ఇతర ప్రాధాన్యతా రంగాలకు నిధుల అంతరాన్ని తగ్గిస్తాయి.

భారతదేశంలోని ఆర్థిక మార్కెట్లు మరియు సంస్థలు వనరుల సమీకరణ, పెట్టుబడులను నడిపించడం మరియు ఆర్థికాభివృద్ధిని పెంపొందించడంలో కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి. వివిధ పథకాలు మరియు చొరవల ద్వారా, అవి తమ పరిధిని మరియు సామర్థ్యాన్ని పెంచుకుంటూ, దేశ వృద్ధి పథానికి దోహదపడుతున్నాయి.